Број 221. У Новом Саду у петак 4. октобра 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељка и дана за празнике.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 1 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединим бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединих бројева стају 10 потура.

Владика Бранковић и манастир Ходош.

У 209. броју „Заставе“ од о г. у чланку „Манастир Ходош“ има и ово место: **„Георгије Бранковић епископ дијецезан** манастира Ходоша, допушта, да Румуни испред носа му отму манастир Ходош“. И онда овај: **„Манастир Ходош отели су Румуни од нас под Георгијем Бранковићем епископом дијецезаном манастира Ходоша“.**

Благоглаголиви уредник „Српског Сиона“ скочио је на ноге јуначке, да на свој познати начин одбрани свога патрона и покаже, како „људи извесне клике“ измишљају лажи, да оцрне Његову Светост.

Па да видимо дакле: ко је лажа?

Има „Сион“ право! Не стоји то, да „Георгије Бранковић **допушта**, да му Румуни испред носа отму Ходош“; не стоји ни то, да су „манастир Ходош **отели** Румуни од нас под Георгијем Бранковићем, епископом дијецезаном манастира Ходоша“. Него је истина **ово**:

Георгије Бранковић, епископ дијецезан манастира Ходоша не допушта него хоће да даде Румунима манастир Ходош и Румуни му **нису отели** испред носа, него им га је он **од своје воље и мирном савешћу предао.**

Манастир Ходош је српски манастир, задужбина браће Јакшића, а ктитори су му само Срби међу којима од највећих мати Саве Текелије. Тај манастир је увек потпадао под арадску дијецезу, која је до скора била под српском митрополијом карловачком и у њему су **сви** архимандрити све до 1886. године били Срби. Од 1845. године били су Емилијан Кенгелац, потоњи владика вршачки, Антоније Нако, потоњи владика Темишварски, Сергије Каћански, потоњи владика горњо-карловачки и последњи Корнелије Живковић, који и данас живи и о којем ћемо доле говорити.

Између 1845 и 1854 стојао је Ходош под управом темишварске дијецезе, а 1854 месеца марта издан је био строг налог од кр. уг. конзилијума, да се Ходош преда у управу арадској дијецези. Немојмо заборавити, да арадска дијецеза *није онда била румунска, него саставни део српске митрополије, па су и тадашњи настојатељи* (увек архимандрити) *подносили манастирске рачуне на* **црквено-словенском,** *а од 1870. на* **српском језику.**

Године 1853. дошао је за настојатеља у Ходош архимандрит Корнелије Живковић. Он је већ идуће године упућен, да рачуне шиље управи арадске дијецезе, што је овај чинио. Кад су се Румуни оцепили од нас, Живковић је почео слати рачуне темишварској епархијској управи, која га је упутила, да до даље наредбе шиље рачуне арадској управи, док се не реши питање, под коју ће дијецезу Ходош потпасти. Живковић је тако и чинио — *кад је хтео!* Но увек их је слао на **српском језику,** и Румуни му *нису смели* замерити, јер му *нису ништа могли*, пошто се он увек сматрао за архимандрита српске митрополије и **спадао под духовну власт темишварску.** *У цркви се служила словенска литургија, у манастиру се није смела чути влашка реч и у томе се строги архимандрит томико држао, да не само што није било калуђера и ђака Румуна, него* **ни једног јединог слуге!** У опште ни румунске духовне власти нису смеле долазити у манастир, јер их није пуштао унутра. Како је близу манастир Бездин, то су се калуђери једног и другог манастира врло често састајали и сматрали као браћа једног манастира, **а у духовним стварима пвтпадали под суд темишварске конзисторије** Како је жалосна била јурисдикција румунска над Ходошем, види се и отуда, што је Корнелије подносио рачуне *кад* је *он хтео* и *како је хтео,* а не кад је и како је *арадска конзисторија хтела!*

Власи су знали, да се поред архимандрита Живковића неће увући у српску задужбину, па нису га могли истиснути. Да су којом срећом и наше духовне и административне власти тако енергично поступале, као овај честити настојатељ не би данас ни постојало питање манастира Ходоша, али... тешко нама с нашим управама.

Кад је дошао на управу темишварску владика Георгије Бранковић Румуни, као практични људи, сигурно су приметили, *с које стране* треба с Георгијем почети о Ходошу, кад је овај почео наговарати Живковића, да напусти Ходош, *јер није тобоже под српском митрополијом; па за то његга Синод и не кандидује за епископа,* те су га сви млађи архимандрити обишли, него да иште управу којег манастира у карловачкој митрополији. Старац се превари и напусти 1896. г. Ходош, којим је пуних тридесет и три године часно и поштено управљао и подигао га до најбогатијих наших манастира, те примио понуђени му Месић, одакле су га 1890. године бацили у пензију.

Ко хоће о свему овоме да се увери, нека се изволи обратити на самога високопречасног господина архимандрита Корнелија Живковића, који живи у Печки, на Моришу у близини манастира Ходоша, у дубокој старости, али још потпуно свеж и крепак, па онда нека нам каже ко је лажа?

Чим је Живковић напустио Ходош, Власи су га дограбили и поставили свога настојатеља и урадили оно што и Бугари у Мађедонији са српским манастирима: српске и словенске потписе замазали, словенске књиге спалили, све документе и важнија акта уништили, а Србе развијали. Она два калуђера Србина, који су иза Живковића остали и који и данас у Ходошу живе, повлашили су се, јер им је најстрожије забрањено, да ни између себе не смеју српски говорити!

Да владика Бранковић није кретао Живковића из Ходоша, овај би и данас био настојатељ и као такав и мајски сабор дочекао, којем би са Живковићем много олакшано било, јер би и данас манастиром српска духовна власт темишварска управљала и данас би се у њему искључиво српски говорило и богослужило, а акта и књиге, као и остали споменици, који о Српству манастира Ходоша говоре, у целости стојали, — али ето благословом владике Бранковића, Власи се већ шеснаест година шире по Ходошу, те из његових богатих прихода издржавају некоје своје просветне установе, — а ко шеснаест година на једном месту седи, неће лако изаћи напоље! Са тим богатим приходом ће и своје право на манастир против нас бранити!!

Питамо:

Је ли лаж да *„Георгије Бранковић, епископ дијецезан манастира Ходоша допушта,*

ПОДЛИСТАК.

КАКО СЕ РАЂАМО И КАКО УМИРЕМО?*)

Од Јована Гавриловића, пароха.

Прву половину овога лепог чланка донели смо у једном од прошлих бројева »Заставе«. Писац је веома разложно доказао да се ми Срби у овим крајевима бројно врло слабо множимо, ма да би као свеж и здрав народ могли у томе претећи сваки други народ у монархији. Увек се тврди, да је то отуда, што наше младе жене не ће да роде, да би сачувале своју лепоту. Писац признаје, да се и то догађа, али, по његову уверењу, једини и прави узрок је то, што се са роткињама поступа врло рђаво, често нечовечно И он вели:

»Будимо с њима за време трудноће и рађања иоле нежнији и обазривији, па ћемо се уверити, да се оне не само не боје рађања и деце, него, да се све већма поносе, што више деце роде и отхране.«

* * *

А сад мало о спремању за умирање и о умирању!

Ко прати статистику нашега народа, примећује, да наши људи и жене достижу често врло дубоку старост и сразмерно дуго живе; но приметиће одмах и то, да много умиру од непрелазних и неприлепчивих болести. То значи, да често не умиру, што морају умрети, него, што се не лече. Рекох горе, па понављам и овде, да наш народ лечнику ама баш ништа не верује, па ни онда, када му је у болести помогао. Он се лечи сам, а лече га и бабе, а тих лекова има тма божија, од којих већина помогне, да болесник пре умре. Била болест каква му драго, бабе међу болесника на кад (пару), која га тако исцеди, да сав малакше, те ни прстом не може да макне. Кад двапут то понове, болесник је готов. Има и још један врло опасан, а опет врло распрострањен лек, а то је, да дају болеснику пуних девет дана, да пије неку црну воду из апотеке и за све то време дају му за јело само по парче неслане погаче. Не заборавимо да те лекове за све болести без разлике употребљују: а сушица, а врућица, а окобоља — исти лек!

После домаћих, опасних лекова, долазе на ред бајалице, којима наш народ верује већма, него не знам коме на свету. Ићи ће за њима у десети хатар и »дијету« тако савесно држати као часни пост И врачаре су особито уважене. Има их, које су чувене на далеко и на широко, као што беше она у Црној Бари. Препредене као што јесу, дају такове лекове, који се не могу наћи, те тако не може болесник ни њих кривити, да му нису помогле. На пр. за велику болест је лек ивер од оног места на дрвету, где је гром ударио кад је пукао у дрво! Или од вијолине маст?

Возају јадног болесника од села до села тражећи лека, док му цигерица на уста не изиђе, а врачара примила банку — па се смеје лудом свету!

Наш је народ побожан, па и у цркви тражи лека и на разним водица. Носиће болесника по читав дан хода до какве познате водице или цркве. С благословом ће платити свештенику, да му чита јектенију у цркви и молитву у кући и у то верује, али лечника ће тек онда звати, кад је све пробао, па му није помогло и то већином само једаред и то кад је болесник на издисању, да може казати: »Ето звали смо и доктора, па нема ништа«! Он се лечника управо боји, јер држи, да ће га овај бацити у трошак! Један мој парохијанин се осакатио на косу, па му се дала рана на зло. Зову ме једно вече, да му читам молитву. Затекао сам га у бунилу, а нога отечена као ступа, па сва помодрила; жена, деца и родбина поређали се око кревета, па плачу. Питам их, јесу ли звали лечника. Рекоше ми да нису, јер »нема се«, него су звали једног Швабу из околине, да баје, али му ето не помаже. Нисам имао времена да их посаветујем, јер

*) Овај чланак доносимо угледа ради из календара „Рада“ за 1903. годину.

да Румуни испред носа му отму манастир Ходош?“ И је ли лаж: да су

„Манастир Ходош отели Румуни од нас под Георгијем Бранковићем епископом дијецезаном манастира Ходоша“? како „Застава“ пише у 209. броју.

Није лаж, него је жалосна истина, као што је и то истина **да је Георгије Бранковић дијецезан манастира Ходоша хтео да преда, па и предао Румунима манастир Ходош.**

Да га није хтео предата Румунима, владика Бранковић не би добровољно напустио своје право над манастиром, него би на Живковићево место одмах поставио другог настојатеља и уз инвентар му предао манастир и управу. Но епископ Бранковић није учинио тако, него је Живковића на превару уклонио, па онда дигао руке од манастира и пустио Румуне да се уселе и заузму једну од најлепших и најбогатијих српских задужбина!

Па и да га није хтео предати, ко може порећи, да није под Бранковићевим дијецезанством манастир Ходош прешао без муке у влашке руке? Ко може порећи, да епископ Бранковић ни прстом макнуо није, ни уста отворио није, да манастир Ходош одбрани од Румуна? Поморишанин.

Мајски сабор

(1902. године.)

XVI.

Годишњи прорачун!

Сабор, кад не би имао права да саставља годишњи прорачун, изгледао би као неки господар — у буџаку. Што год нам автономија даје права, једно од највећих је права, да сабор може одредити у прорачуну: на што се сме трошити, колико да се троши и одакле да улазе приходи. У свакој кући онај и јесте прави господар, ко то одређује.

Мајски је сабор једини међу нашим саборима, који је саставио прорачун. Само је још сабор 1879. године саставио прорачун народних фондова, али је ту застао и оставио саборском одбору, да направи прорачун манастира. И све од оно доба, па до мајског сабора (а то је пуних 23 године) није ни један сабор стигао да се бави овим тако важним послом.

Кад сабор саставља прорачун, он најбоље види где се расипа, а где је празно, види на чему би се могло штедети, а шта ће пропасти, ако се не подупре, види на који би се начин могли увећати приходи и наћи нови извори. Кад се саставља прорачун, онда излази пред сабор сваки чиновник, свака ситница и крупница, цео автономни живот. Јер све кошта! И онда се том приликом покаже многа мана, коју треба исправити.

Кад се мајски сабор онолико мучио око прорачуна, он је знао шта ради. Он се у онај мах борио за школе, за цркву, јер све то пропада и с тога, што нема новаца. Ништа се не може установити, ништа поправити без новаца. И још се борио сабор, да буде реда. Јер тамо где се почне развлачити и живети без рачуна, тамо наступа неред, поквареност, а где је неред и поквареност, пропада све.

Мајски сабор је учинио у том важном послу све, што је могао. Са две стране су му биле везане руке. Сабор је могао само дотле располагати, докле му је то допуштао данашњи автономни закон. Он није могао н. пр. унети приходе Даља, Белог Брда и Борова у народне фондове, па одредити митрополиту — патријарху сталну плату. Јер пре тога морала би се изменити уредба, а то није био посао овога сабора. Но ипак је мајски сабор учинио све, што је могао учинити под овим приликама, а то није било мало.

Друга је тешкоћа била, што стари саборски одбор није спремио сабору све што треба, па да је сабор могао радити брзо и сигурно. А нарочито код манастира. Јер тринаест манастира нису поднели били рачуне, а где нама старих рачуна, ту је тешко градити нове. Но и од тога се не поплаши мајски сабор. Он је увидео да мора почети са рашчишћавањем, па ма како тешко било. Време жури, опасност је велика, није било до оклевања.

* * *

Известилац одбора прорачунскога био је на сабору др. Јован Радивојевић-Вачић. Код прорачуна народних фондова, он је у врло многоме одбацио прорачун, како га је саставио стари саборски одбор...

Прорачун како га је предложио др. Вадивојевић-Вечић сабору, гласио би у округлим бројевима овако: Годишњи приходи $1^1/_2$ милијуна круна. Расходи 1 милијун круна. Сувишак $^1/_2$ милијуна круна. Тај прорачун је повољнији са 86.000 круна.. од оног, што га је саставио саборски одбор.

А што се тиче манастирског прорачуна, ту је саборски одбор установио годишњи сувишак 16 хиљада круна, а известилац одбора установио је и предложио је сабору годишњи вишак од 100 хиљада круна.

При томе прорачунски одбор мајског сабора није штедео на све стране и где треба и где не треба. Него је баш на многим нестима повећао расходе, установио је нова контролна звања, подигао је и неке плате, одредио је богатије припомоћи школама и црквама. Али је с друге стране штедео тамо где се могло штедети. А сабор се у овоме сложио са својим прорачунским одбором, па је шта више ишао и даље... Није хтео да грће на гомилу благо, кад нам пропадају и школе и све друго...

Сабор је повисио припомоћ школама од 5 хиљада круна на 20 хиљада круна годишње. Одредио је припомоћ општинама, које се парниче са Румунима 10 хиљада круна годишње, како се те општине не би скршиле под теретом деобе. Повисио је припомоћ сиромашном свештенству, повисио припомоћ на оправку цркава, повисио стипендије ученицима препарандије и богословије, уредио професорске мировине и т. д. и т. д.

Но као што рекосмо: где је било препуно, тамо је сабор одлио. А нарочито је закључио много што шта, што ће да отвори нове изворе и исправи што беше криво.

Известилац прорачунског одбора др. Радивојевић-Вачић указао је на неправду, што народни фондови имају од својих зајмова час 6, а час опет 4 од сто камате. И то плаћају патријарх и епископи 4 од сто, а народ 6 од сто камате. — Сабор је закључио да свима буде једнако и да ни патријарх ни епископи не могу плаћати мању камату.

Даље је изнео референт, да је многи новац народних фондова уложен у новчане заводе. Али и ту носи разне камате. Негди 4, негди $4^1/_2$, негди преко 6 од сто. Највећи љубимац је у томе централни кредитни завод у Н. Саду. Он плаћа 4 и $4^1/_2$ а има око милијун круна. — И ту је решио сабор да буде једнако и да се ни једном заводу не даје преко снаге његове.

Даље је изнео известилац, да око 5 милијуна круна имају наши народни фондови у државним папирима. А државни папири носе малу камату: Просечно ни 4 од сто. И сабор је решио, на предлог д-ра М. Тодоровића, да саборски одбор изради штатут, како би се давали народу повољнији зајмови, (да с интересом отплаћује и главно) те се не би морао улагати толики новац у државне папире, који носе сасвим малу камату. И онда би било боље и народу који тражи зајма, а боље и народним фондовима.

Поп Божа Поповић је тражио начин, како да се помогне што пре школама које пропадају. И он је изнео ову слику: Ми имамо у народним фондовима око 17 милијуна круна. Интерес од 6 милијуна сме се према одређеној цели трошити само на црквене цели. Интерес од 5 милијуна круна може се трошити на школе, интерес од 4 милијуна круна на стипендије, а интерес од 2 милијуна круна на добротворне и друге цели.

Кад сад погледамо поближе приходе, видећемо да се најнезгодније рукује са оним фондовима, чији приход иде на школе. Тим су фондовима натурили силне државе папире. Ти фондови не носе ни 3 процента чисто, док други фондови носе до 4 процента. То није право. И зато ми немамо на школе новаца. Треба дакле из других фондова, нарочито из Текелиног

болесник беше у опасности, него очитам молитву и натерам их да пред мојим очима пошљу кола у С. по лечника, а за сваку сигурност напишем и писмо доктору, да зна каква је болест, а да ме и ови не преваре те се с полак пута врате. После кратког времена, видим тога човека здрава и весела. Питам га верује ли сад у докторе. »Верујем, господине«! »А шта те кошта«? »Два форинта«! »А шта си Шваби платио«? Он само махну руком, па окрете главу и оде! Морао је дакле издисати, па да се увери, да само лечници помажу у болести, у којој имају помоћи, и да је њихова помоћ саразмерно врло јефтина!

Постоји наредба, да сваки мора довести болеснику лечника, па ко је сиромах, општина плати за њега и лечника и апотеку. Мора дакле сваки да зове лечника, и овај остави рецепт, али ни сваки педесети не купи лек!!

Ја сам врло много болесника видео, много молитава болнима очитао и врло много болника исповедио и причестио. Слушао сам да филозофи мирно умиру, али не верујем, да мирније и спокојније умиру од наших сељака. Он зна, да једном мора умрети, види, да нема куд, а уверен, да га после смрти чека други, бољи живот, па чисте савести, он се мирно опрости са својтом и суседима; измири се, с киме је у завади, исповеди се и причести и онда споко јан с неком светитељском мирноћом чека смрт. Тако не умиру филозофи, тако умиру само — прави хришћани.

Читао сам више пута код болника при издисању канон на исход душе. То је величанствено — тужан призор. И збиља! Душа, тај образ и подобије божје, разлучује се од тела и узноси се ономе, који ју је дао, а тело се враћа у земљу, од које је и постало. Ту величанственост и ону хришћанску мирноћу болесникову нарушава, да не кажем обесвећује, околина болесникова.

Још се болесник ни замучио није, а у собу се слегне и старо и младо и мушко и женско из целог шора, да све дубе у соби. Па како мора болнику бити, кад је при свести, па мора да слуша разговоре и примедбе о себи, својим наследницима и погребу? Често својим очима гледа, како закречавају пећ и собу, да за погреб буде све чисто; бабе се узмувају, распитују, где је чисто рубље, где је платно за покров, где је пешкир за попу; трећи вуче велико корито у собу, да мртваца окупају, док се још ни охладнио није. У кухињи већ звече стаклад, јер чим болесник издахне, прво је, да се напије за »у покој душе«, јер га пре ни бабе купати неће.

Но још нешто има, од чега често умре и онај болесник, који можда неби иначе умро, а то је, да, како мало већма болеснику позли одмах запале свећу, па уклопе болеснику у руку. Често та свећа до полак изгори, док болесник издахне; а многи и врло многи и оздраве. Често ћете у селу за кога чути да каже: »три пут су ми држали свећу, па, хвала Богу, ево ме.«!

Љубав и поштовање породице и родбине према болнику, који се с душом бори, треба да савлада пажњу према суседству, те да из близине болникове уклони све којима ту нема места, те да болесник до краја одржи ону хришћанску мирноћу, с којом је до последњег часа чекао смрт, те да се без срџбе и душевне муке растане с овим светом.

*

Зашто ја све ово написах? Ево зашто:

Да више пажње и неге, па и поштовања одајемо онима, које нам дају и отхрањују подмладак и да болеснике само лечницима на лечење поверавамо. Учинимо ли то двоје, жене ће нам више рађати, а народ ће мање умирати — ми ћемо се дакле бројно знатно множити, а то је први услов за опстанак у свету.

А написао сам још и за то, да рађање и умирање достојнијом свечаношћу прослављамо, онаком, каква приличи, када се најлепши божји створ дочекује на овај и испраћа на онај свет.

фонда, пренети на клирикално-школски фонд хипотекарне зајмове, који више носе. Тим би добили на школе одмах годишње 40—50 хиљада круна више. За тим не треба узимати од фондова који иду на школе, онолико велики перцент за трошкове (административне) те ће одмах бити више новаца на школске цели. А шта ће тек бити кад се манастири уреде, те буде и одатле лепи прихода! Све ове предлоге усвоио је сабор.

Како да се повисе приходи народних фондова, о том је донео сабор још многе предлоге, те истичемо и ове:

Мајски је сабор упутио саборски одбор, да у споразуму са патронатима српске велике гимназије новосадске и карловачке удеси, да се сва манипулација гимназијских фондова пренесе на управу народних фондова.

Ни наша новосадска ни карловачка гимназија не могу да се издржавају из своје снаге. Што им не достаје, прилажу наши народни фондови. По народне фондове не може бити све једно, како се рукује са иметком тих гимназија. А данас се не рукује најбоље. Јер је н. пр. патронат новосадске гимназије предао манипулацију гимназијског новца централном кредитном заводу у Новом Саду. На тај новац, кад га има, добија мали интерес. А кад га нема доста, централа позајмљује и она узима велики интерес. И ван тога плаћа гимназија централи за то руковање. Све би ово било друкчије, кад би народни фондови ову ствар вршили. Гимназијски фондови би боље стојали и народни фондови би мање доплаћивали.

У ствари школских књига усвојио је сабор на предлог посланика М. Клицина, М. Косовца и М. Ћосића предлог: Нека се упути школски савет, да одма даде саставити нове књиге за српске народне школе, које ће потпуно одговарати школској потреби. И да те књиге изда школски савет у својој наклади, а чист приход да се употреби на потпомагање сиромашних српских вероисповедних школа.

Шта још да се учини, па да се повећају приходи народних фондова, о том ће одмах бити речи, кад буде говора, шта је сабор решио у ствари манастира.

* * *

Кад су на ред дошли манастири била је врло занимљива, али и врло жалосна разговора у сабору...

Ту су богате српске задужбине. Ту дворови, млинови, воћњаци, виногради, оранице, шуме, риболови, све је ту, ал кад хоће сабор да се позабави тиме, као да их нема.

Нема рачуна, нема инвентара, ничега. Стари саборски одбор прорачунао је, онако на песницу, да сви наши манастири треба да донесу годишња сувишка укупно 16.000 круна. Од тог би по краљевском решкрипту, ушла половина у манастирски фонд, а половина у клирикални, или школски фонд на — школе.

Питајмо: Кад су наши манастири и толико унели?! Чућемо — никад. Године 1896. имали су сви наши манастири свега сувишка 3 фор. 96 новчића, а често — ништа.

Но поред свега тога: како је могао стари саборски одбор, прорачунати: да треба да буде чиста прихода само 16.000 круна за годину дана? Ти наши манастири имају 35.000 јутара земље. Плаћају само државних и општинских пореза годишње далеко преко 100 хиљада круна и годишњи сувишак да није већи од 16 хиљада круна?

Но треба узети у рачун и ово: Наши манастири имају осим земље и риболове, млинове, крчме, камена, креча цигљане, имају прихода од парохија и милостиње. Ти приходи износе по исказу самих манастира најмање 80 хиљада круна. И кад се одузме приход од тих 80 хиљада круна, онда излази ово: Наши манастири имају на својих 35 хиљада јутара земље не сувишка, него годишње штете од преко 64 хиљада круна. Наши би калуђери дакле (има их свега 89 по манастирима) поред 35.000 јутара земље умрли од глади, да немају цигљана, риболова, млинова и прихода од парохија, милостиња и т. д.

Док су манастири шиљали рачуне, излазиле су на видело ужасне ствари, преваре, крађе. Сад не шаљу више ни рачуне. А који послаше, ту се види, да у тим рачунима има већином ужасних ствари. На „различија“ урачунавају грдне свote. За издатке испод 5 фор. не морају прилагати признанице, те има читав низ свота испод 5 фор. јер се то мора на реч веровати. Један манастир урачунао је за једну годину једанаест саоница. (Посланик Милан Георгијевић узвикнуо је у сабору: „На овим саоницама возили су сигурно рен,“ за 300 форинти, што их је потрошио један манастир.)

Све је ово изашло пред сабор, па и много друго. Стари саборски одбор подигао је сасвим руке са манастира. Секретар саборског одбора др. Секулић, рекао је сабору у очи, да ни нов саборски одбор неће моћи ништа учинити. Јер шта ћете рече, кад пошљете комисију, а настојатељ манастирски је дочека, пушком у руци. А кад би речи о рачунима секретар рече: — Шта све није учињено да се дође до тих рачуна па не може. Ето патријарх је претио настојатељима, да ко не пошље рачуне, неће бити предложен, кандидован, за епископа, па ни то није помогло. — Да-богме није, јер је сваки знао, да то и није казано озбиљно.

Мајски сабор није могао да створи рачуне из земље, нити да нађе праве приходе. Али је упутио саборски одбор, да направи реда и дође до правих рачуна и у том никако не попусти.

Мајски сабор је уредио плате свима калуђерима. И још је те плате подигао, нек имају сви једнако, и да не може нико рећи: мало му је. Али је изрекао да манастирско имање треба да је светиња. Оно од сад не сме бити пусто масло. А где се покаже, да је који од калуђера дирао у манастирско, нека се с њиме поступа као с простим лоповом. Ово је предложио др. Радивојевић-Вачић, кад је пристао да се изједначе плате калуђера и тражио да уђе у записник.

Даље је сабор закључио, да се манастирске земље издају под закуп, укупно или парцеларно, како где буде боље. То зато, јер су се калуђери показали неспособни да економишу. А тим би се начином лакше контролирали и приходи...

Овај је предлог изнео др. Стева Јовановић, а због важности ствари доносимо га у целости, како је тај предлог саставио одбор петнаесторице, а сабор га усвојио:

I. Пошто се из досадањег начина управе манастирским иметком испоставило, да је врло незгодно, да сваки манастир за себе води манипулацију коју је контролирати врло тешко, то сабор проглашује сва манастирска имања као једну имовну заједницу у погледу манипулације, те уваћа за све манастире једноставност у управи иметка, — и пошто су манастирска братства показала да су неспремна за управу манастирским иметком у својој режији, што се види из извештаја саборског одбора, то сабор сматра за потребно, да се манастирска земља осим интравилана винограда и воћњака путем јавне дражбе издаје под закуп и упућује саборски одбор, да у том правцу ради, остављајући му на слободно расуђење, да ли код појединих манастира да изда манастирску земљу у парцелама или у целини, тим пре, јер досадањи рад код појединих манастира у том правцу показао је повољан успех.

Сваки закупник манастирске земље уносиће уговорену закупнину у манастирски фонд дотичне епархије у који ће се сем тога уносити приходи од шума, винограда, воћњака, капитала, риболова, воденица и сви остали приходи сваког појединог манастира.

Епархијска управа исплаћиваће из тих прихода све јавне порезе и прирезе и манастирске дугове као и трошкове за оправке и друге потребне инвестиције и црквене прирезе; исто тако ће епархијска управа у оброцима — како то саборски одбор буде успоставио — издавати манастирском братству оне свote, које су прорачуном утврђене као потреба за његово издржавање, — а крајем сваке године уносиће половину у клирикални, а другу половину у манастирски фонд.

С тога сабор, позива саборски одбор, да сходно овим начелима преустроји „привремено упутство за манастире од 5. септембра 1875. издано на темељу §-а 22. сл. г.) и 30.) устројства саборског а у смислу §-а 19. тач. 4.) саборског устројства од 1875.“ да састави и сабору поднесе предлог за штатут о управи и контроли манастирских добара.

Но наши млади калуђери, који су били у сабору: др. Летић, архимандрит, и Милутин Јакшић, професор богословије, опирали су се томе, као да их је сабор пекао на ватри.

Признавали су, да манастирска управа не ваља, али су хтели, да сабор не пренагли, него да још штудира. (Сигурно дотле, докле нам не пропадну школе).

Архимандрит Летић предлагао је чак то, да се погодимо с калуђерима. Нека се сваки манастир распореже, колико да мора уносити годишње у фондове. На то ће калуђери пристати, па ће имати воље за рад. Овако, ако имају сталну плату, биће им све једно, а били манастирски приходи мањи, а већи.

Милутин Јакшић доказивао је опет, како би боље било да мушки манастири оснују женски манастир св. мајке Ангелине, где би се васпитале и училе Српкиње. Онда не би требали да прилажу на више девојачке школе. — На ове се речи многи згрануше, а неки повикаше: Само би нам још то требало!

Сабор је одбио ове предлоге наших младих калуђера. Велика већина посланика изрекла је, да је на чисто с том ствари и неће даље да је штудира.

Одбор петнаесторице, који је поднео сабору предлог, да се издаје манастирска земља под закуп, сложио се у томе једногласно. А у томе је одбору било и два епископа: вршачки и бачки. Вршачки епископ био је председник тог одбора.

Др. Жарко Миладиновић је у врло лепом говору побио наводе наших младих калуђера. Говорио је о завету калуђерском. Калуђери су узели на себе завет сиромаштва и послушности. Сабор им одређује лепе плате, па шта хоће више. Зар да развлаче као хрчкови, ако им се не уступи све. Говорио је о куварицама, паракуварицама, праљама, лебарицама, мајоркињама и различијама, како долазе у рачунима. Манастири су народно-црквено добро. Њима рукују народни фондови — сабор.

Не може се сабор сад погађати с калуђерима, да даду народним фондовима неку мрвицу. Они нек чине своју дужност и нек се помире с тим, да манастири не смеју остати и даље пусто масло.

У овом правцу је говорио Мита Клицин и други, а др. Рокнић је на завршетку сабора уграбио прилику и очитао нашим млађим калуђевима заслужену лексију. — Подсетио је сабор: како ови гуде, и запитао се: шта нас наопако чека тек онда, кад ова данашња калуђерска омладина дође до највиших положаја у цркви?!

Сабор је довео у ред питање о манастирској штампарији и о званичном листу „Српском Сиону“. До сад није видео рачуна ни прихода ни од манастирске штампарије, ни од листа. Штампарија штампа потребне тисканице за све наше општине, те би требала да има од туда лепа прихода. А наређено је, да у званичном листу патријаршије у „Српском Сиону“ морају општине штампати све огласе. И отуда би требали да буду јаки приходи. Сабор је дакле закључио, да ову штампарију предузму народни фондови под своју управу. А приходи штампарије и приходи од „С. Сиона“ да иду у народне фондове на помагање наших вероисповедних школа.*)

*) Уједно је решио сабор, да се у „Српском Сиону“ доносе од сад само званичне ствари и огласи, а да тај лист нико не употребљује да напада поједине странке и брани се. Званични лист митрополије, не сме бити ничији страначки орган.

Мајски сабор се разишао с уверењем, да нити може, нити сме остати као до сад.

Мајски сабор установио је поново звање надзорника народно-црквених добара, које је незаконито укинуто већ од толико година. Уједно је установио звање прегледача рачуна, који ће и манастирске рачуне стално прегледати. А уз то је сабор упутио саборски одбор, да има на уму, како су манастири народно-црквена добра, те да никако не допусти, да тим добрима ико управља као пустим маслом.

Политички преглед.

Чешки одговор на Керберов предлог. Министар-председник Кербер је израдио нацрт за поравнање између Чеха и Немаца. Но и он је у томе нацрту више дао Немцима него Чесима, као што се то могло и очекивати. Овај нацрт су узеле у претрес све чешке странке у својој конференцији, у којој су учествовали: др. Херолд, др Зочек, др. Странски, др. Крамарж, др. Брзирад и др. Пацак (Младочеси), гроф Бунквај, гроф Евген Черни и гроф Силва-Торонца (конзервативци), даље: Кубр, Прашек и Зазворка. После дужега саветовања су чешки заступници једногласно одбили предлог министра председника, и задржавају своје становиште о равноправности чешкога језика са немачким језиком. Одлука гласи: Скупљени чешки заступници свију партија, донашају једногласно одлуку као одговор на предлог министра-председника. Одлука ће се у целини, у четвртак поднети клубовима и министру председнику. Три су главна разлога, које су чешки заступници навели: 1. Немачки државни језик хоће влада стран путицама да заведе. 2. Предлоге те сматрају Чеси за горе но некадање предлоге Гаучеве, па Штремајерове. 3. Даје се до душе унутарњи чешки државни језик, али у таким стегама, да се остварити и не може.

Устанак у Мађедонији. На разним местима појављују се бугарски усташи по Мађедонији, и тамо кидају телеграфске жице, и иначе праве штету. Тако се појавила једна банда у вилајету Монастиру, и тамо то исто чинила. Но тамо је одмах отишло једно оделење турске војске, која је усташе растерала, а неки су и главом платили.

У свету се овоме покрету не даје никаква важност, него се држи, да ће Турској поћи за руком, те ће овај устанак моћи савладати без туђе помоћи. Још се у том великом свету вели, да велесиле немају воље да помажу претеране тежње балканских народа и њихових државица. Мисли се још тамо да су немири на Балкану такове епизоде, које не могу потрести мир у свету. Ово тврђење стоји у очитој опреци са прошлим догађајима.

Шта приповедају зечеви?

На Крстов-дан не иде у лов ни најзатуканији ловац. Тога дана одахну душом и зечеви, те један другог траже и посећују се.

Ове године на Крстов-дан, у зору, састаше се у неком шумарку у Срему, два зеца. Јако се обрадоваше јер су братићи.

Онај један је мршав, баш као прави зец. Кожа му је изрешетана сачмама и кад је одеру, тешко ће дати Чивут и 10 потура. Уз то вуче леву стражњу ногу као кер, кога ударе жарачом, кад га ухвате где вади месо из лонца.

Онај други зец је урањен као прасе, кожа му је цела и светла, из очију му сија задовољство.

— Како си? пита свог братића весело.

— Ето, како сам. Шантам као роми даба. Јуче су ме ранили и у ногу, а сутра ће ме удавити први кер, или убити први ловац.

— А како је тетка?

— Њену су кожу већ давно купили Чивути.

— А стрина?

— Од ње су ваљда већ направили и бунду. Нема ништа од нас; сви изгибосмо. Од кад изађоше ове нове пушке, мани... Па онда сваки је комад земље сад обрађен, па се све окопава и плеви, да бог сачува.

— А како ти?

— Ја врло добро!

— Но и то још нисам чуо од зеца у двадесетом веку. Па где се бавиш?

— Ено онде, у манастирским кукурузима.

— Зар је тамо тако добро?

— Море траве и корова као у риту трске... Да уђе елефант, па га не можеш видети, а камо ли зеца.

— Та јел могуће? Ја имам баш добре очи, али не видим ни траве ни корова.

— Е мој брате, види се, да си овогодишњи зец. Још ти мало знаш.

— Па добро поучи ме.

— Ствар је врло проста. Она табла кукуруза у којој ја благујем имаће око 60 јутара. Кад дође време да се окопа кукуруз, онда настојатељ узме перо и хартију, те рачуна. Каже: Да се окопа јутро кукуруза, треба 4 човека, на 60 јутара то је 240 људи. Сваки добије по 80 новчића, то је 192 фор. Ја ћу толико записати у рачунима, али нека отац намесник сврши тај посао са 120 људи. Нек се мало журе а ваљда неће бити кишовита година.

Отац намесник штудира да 120 људи и онако не могу свршити као што треба. Он ће узети новац за 120, али ће економу дати да најми само 60 људи. Ал и отац економ зна шта је ред, те најми само 30 људи. И са тих 30 људи не да уради које како, него баш људски. Дабогме само крајеве, а среда и не види мотике. Тамо је прави рај од траве и корова...

— О, о, јада се онај кукавни зец, што ја то нисам знао раније. Ал ко би мислио да и то сме бити. А зар се томе неће ући у траг?!

— Какво у траг? Пре пролазио патријарх овуда, обишао каруцама около кукуруза па каже: »Ово је економија. Овога намесника треба предложити за владику...« Па онда настави зец: Е мој брате, да сте ви тамо потегли, могла се у оном корову сачувати сва наша фамилија, а не да постављају с нами женске јакне...

— Е тако је то, кад зец не зна како иду те ствари...

— Море, не знају то ни људи, а камо ли зечеви. Ал од сад запамти: Тешко мишу у цркви, а благо зецу у манастирским кукурузима.

Вести из места и са стране.

Шта се ради у Загребу. „Савременик“ има из Загреба овај извештај: „После оних познатих демонстрација — вели се у томе писму — у Загребу је отпочело право бојкотирање тамошњих српских трговаца. Примера ради навешћемо само то шта се догодило са фирмом Живковић и Јовичић. Ово је врло добро сортирана до демонстрација једна од најугледнијих радња, али данас веома слабо пазари. Комисија, која је тој трговини процењивала штету, просто је редуцирала све што је могла. Пет метара дугачку фирму радње, која је сва разлупана, комисија је проценила само на 26 круна! За разлупане стелаже добиће фирма — 2 круне! Тек после 22 дана дошла је комисија да процени оштећену робу и нашла је, да се у дућану и магацину није могло сместити него само 10.000 форинти робе! Насловну фирму Матијевићеву комисија је проценила 2 круне. Поред свега тога, Хрвати не престају писати писма српским трговцима, да одмах напусте Загреб, док нису још горе прошли. Од многих таких писама, које добија фирма Живковић и Јовичић, ево једно, које је врло карактеристично; оно је писано латиницом, а гласи овако: „Војислав Живковић, Загреб — Као први пут вас само упозорујемо да ће по вас бити боље да наш Загреб напустите. Хрвати. Загреб, 29. сеп. 1902“. Па ипак, поред свих ових сметња, српски трговци решили су ипак, да истрају уздајући се у Бога и своју енергију.“

Неприкосновеност писама у Далмацији. „Српски Глас“ — доноси у последњем свом броју једно писмо адвоката др. Митровића, из којег се види докле се иде против Срба и шта је све дозвољено. То писмо др. Митровића гласи: „Драги уредниче! Пре неколико дана, у суботу 27. септембра, послао сам одавде из Книна просто, препоручено писмо са адресом? Srpska Banka — Zagreb Agram. То писмо било је у Задру истога дана у пет сати после подне, како то сведочи и печат на њему. Јуче 1. октобра, примим то писмо натраг из Задра. На куверти била је пребрисана са свим прашња адреса, а написана моја. Отворим га и на моје велико чудо, на другој страни писма, нађем ову анонимну поруку: Садржина додатка у писму коју др. Митровић саопштава уредништву запљенила је задарска полиција те нам није могуће да је саопштимо. А др. Митровић вели даље: „Из писма сам успустио једну реч, која није за јавност. „Писмо је, дакле, у Задру, на пошти, отворено јер ником другом није могло доћи у руке, па је у њ додана ова безимена порука, и поново затворено и мени враћено. „Куверту и писма у оригиналу послао сам министарству трговине, а у препису шаљем их управи пошта у Задру. „Поздрављам! „Книн, 2. октобра 1902. Адв. др. Митровић.“

Радднички штрајк у Швајцарској. Из Женеве јављају, да су радници на свима линијама отпочели поново да раде. Свуда је наступио мир, и новинама је поново дозвољено да излазе.

Несретни догађај. Читамо у „Гласу Црногорца“: У Подгорици се збио крвави догађај веома несрећан. Г. Шпиро Поповић, управитељ зетске нахије вечером се шетао са једним својим сродником, испред свога стана. Ту му се приближи официр народне војске Андро Мијатовић подгоричанин, који отпочне са г. Шпиром говорити о једном послу сасвим приватне природе, али Андро није дуго остао на предмету разговора, већ истргне револвер опали на г. Шпира неколико метака, од којих зададну му две тешке ране, па почне бегати. Г. Шпиро онако рањен нагне за њим испали неколико метака из револвера од којих Андро падне на место мртав. Прави узрок овоме крвавом догађају још се тачно не зна, али се зна да је Мијатовић изагнао из куће своју матер и сестру, у корист којих се г. Поповић заузимао да их опет поврати у свој дом. Међутим се истрага води, и г. војвода Церовић, председник великог суда пошао је у Подгорицу, да лично присуствује исљеђењу. Г. Поповић је изван опасности. Г. др. Перазић на вријеме је на њему операцију срећно извршио и спасао му живот.

Едисоново позориште у Новом Саду. У Дунђерскову позоришту приредиће се сад у недељу 6. (19.) занимљива представа. М. Банка, бечки професор, приказаће своје позориште. Оно ради са више машина које избацују живе слике у природној величини. Оперски певач Пијетро Армини певаће уз глас музике. Видећи се живе поштанске т. з. „ансихте карте.“ Серпетинска играчица Роза Беле извешће серпетинску електричну игру. Игра ова опасна је за очи што је у свези са игром електричних боја, и очи своје чува само тиме, што игра у наочарима. Цене улазне су умерене и могу се добити у књижари Браће М. Поповића.

Брзојави „Застави.“

Стигли 3. октобра.

Београд. Краљ је одгодио свој повратак у Београд. Руски посланик Чариков путује у Ниш где ће имати аудијенцију код краља. Стојан Новаковић српски посланик на руском двору дао је оставку. Из свега овога изводи се закључак, да је министарска криза букнула због одгођеног путовања краљевог у Русију. О саставу новог министарства круже најразноврснији гласови, али ни један од њих није поуздан. Вероватно је ипак, да ће краљ са генералом Савом Грујићем, српским послаником у Цариграду, преговарати о томе и да Грујић због тога долази у Београд, и не да је узео обично одсуство, јер се не може претпоставити, да би Грујић из ситних разлога напустио Цариград баш сад, кад је због заплета у Старој Србији и Мађедонији најпотребнији.

Беч. Немачка пучка странка (Volkspartei) закључила је да Керберове предлоге о језичком питању подвргне опширној расправи.

Беч. Чешки клуб изјављује, да ће против данашње владе отворити најодлучнију борбу, са свима средствима, која су у аустријском сабору уобичајена

Келн. Бурски генерали у поноћ стигли и сјајно дочекани. Девет се захвалио и изјавио, да њихов пут има само човекољубиву цел.

Будимпешта. Министар домобранства поднео је сабору законску основу о броју рекрута до краја 1903. године.

НАЈНОВИЈЕ СРПСКЕ МУЗИКАЛИЈЕ.

Препоручујемо ове нове Српске Музикалије које су писане **просто по народној мелодији без икаквих варијација, а приређене за певање, за гласовир и за вијолину** и то:

I. Три српска народна кола Сремско — Банатско — Бачко за гласовир у две руке — — — — — — — — 1·—

II. Десет српских песама за вијолину, уз лаку гласовирску пратњу: Весела је Србадија — Лепа Пава, — Каравиље — Миљено — Девојчица ружу брала — Младо пастирче унило — Девојка соколу зулум учинила. — Смиљ — Смиљана — Тихо ноћи — Вино пије Дојчин Петар. Цена — — — — — — — 1·60

III. Пет српских варошких песама за вијолину уз врло лаку гласовирску пратњу. Сељанчица — Шумадинка — Заплет — Јечарка — Неготинка. Цена — 1·20

IV. Пет српских народних игара за гласовир. Сарајевка — Ајд' на лево браца Стево — Хајде мало дере — Неда гривну — Кокоњеште. Цена — — — 1·—

А у штампи се налази и за који дан биће готово:

V. Српска четворка (кадрил) састављена од српских песама, за гласовир у две руке са потписаним текстом песама. Цена 1·—

VI. Шеснаест српских позоришних песама за један глас са гласовирском пратњом. Ајте ћаја врући — Сав би празан био свет. — Сјајна звезда сијала — Идем шором зелени се трава — — Гине вене срце у меника — Лепо ти је у нашему Срему — Да си хваљен, да си слављен — Ај паде иње на воће на цвеће — Хајдемо, браћо, храбрено. — Спавај ми, чедо — Игра коло на двадесет и два — Док је нама Милоша јунака — Велх ајн рајзен страшно то је — Берберин сам мајстор прави — Ходи душо — Жито коси младо момче Станко. Цена — — — 3·—

VII. Десет српских варошких песама за један глас са гласовирском пратњом, и потписаним текстом за сваку песму. Возила се галија — Раздрагано срце — Оштре су наше сабље — Бојак бију Херцеговци — Горо, горо, висока си — Ја поћох снужден — Колоперу Перо — Сунце јарко — Што се боре мисли моје — Како може душа твоја. — — — — — — — —

Цене су у крунама.

Нови Сад, 1902.

Српска књижара и штампарија

663 2—5 **Браће М. Поповића.**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Према решењу црквеног одбора у Жабљу од 29. септ. (12. окт.) 1902. год. расписује се дражба за **прављење нових 40 столова у српској православној цркви.**

Прорачун и условија могу се сваки дан видети у звању српске православне црквене општине жабаљске до 13. (26.) октобра о. г., кога дана ће се и дражба одржати.

У Жабљу 29. сеп. (12. окт.) 1902.

Сима Дракулић
678 1—1 председник.

ДАВИД ЋУРЧИЋ

НОВИ САД
ТРГОВИНА
мануфактуре и платна
главна улица у сопственој кући.

ТРГОВИНА
СПЕЦЕРАЈА, КОЛОНИЈАЛНЕ РОБЕ И КАФЕ
ћоша главне и хлебарске улице у сопствецој кући.

Роба вазда нова и свежа.
660 2— **Цене вапредно уперене.**

Продајем под повољним условима

ПОЉСКО ИМАЊЕ

ОД 15—16 ХЕКТАРА.

Имање постоји до београдске утрине и крагујевачког пута; у истом имању има извор, жива вода, чесма са добром пијаћом водом. Имање је подесно за краваре, сточаре, за виноград, а и за парни млин, јер је на ударцу 15 села, а воде изобиља, а близу је Београда.

За цену упитати **Милију Јаковљевића,** кафана Босна на Врачару Београд (Србија). 680 1—3

ОГЛАС.

Јављам свој поштованој господи, који имају винограде, да сам у мојој кући број 70. Темерински друм узидао и добро удесио **КАЗАН ЗА ПЕЦИВО РАКИЈЕ** Умољавам г. која желе код мене пећи ракију да ћу их на њихово задовољство најтачније послужити.

С поштовањем
642 3—3 **Милош Жикић.**

У већој сремској варошици
ПРЕДАЈЕ СЕ
ШПЕЦЕРАЈСКА и МЕШОВИТА ТРГОВИНА

заједно са нужним просторијама и намештајем са годишњим прометом од 30.000 К. под повољним условима. Обавештаје даје администрација „Заставе“. 634 3—3

Имам 300 хекта
НОВОГА ВИНА
БЕЛА и ШИЛЕРА

из мојих каменичких виногради, на продају. Вино се налази у Каменици у мојој кући број 35.

673 2—3 **Павле Мачвански.**

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАН ШОМАН

КАМЕНОРЕЗАЦ
У НОВОМ САДУ
на крају дунавске улице бр. 8. преко од шеталишта.

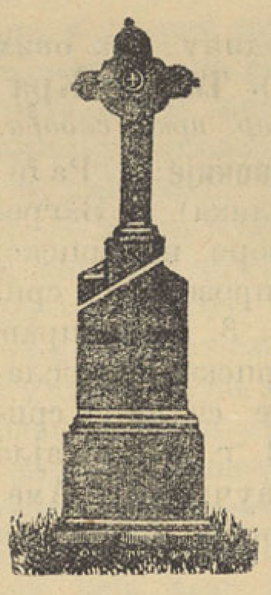

ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО

Беочинских фабрика цемента „U N I O N“
у Беочину.

Препоручујем своје велико стовариште **Роман** и **Портланд-Цемента** (каје) као и цемент и мозајк-илоча по најефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ
НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујем споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их могу врло јефтино продавати.

Натписе у свима језицима

најтачније и најсолидније израђујем.

За праву позлату дајем гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујем и по жељи достављам на њихово место опредељења. 202 41—100

НОВОУРЕЂЕНА
ПРВА ХРВАТСКА ФАБРИКА
ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА,
ДРВЕНИХ И ЖЕЛЕЗНИХ КАПАКА И КАРТОНАЖА

Г. СКРБИЋ

Илица 40. ЗАГРЕБ Илица 40.
ОСНОВАНА 1889.

препоручује своје на гласу солидне, тачне и јефтине

домаће фабрикате

ОДЛИКОВАНЕ НАЈВЕЋИМ ОДЛИКОВАЊИМА.

Модерне машине!
Без конкуренције!
Ценовници бадава и франко.
Поправци брзо, тачно и јефтино.
51 17—24

ЗА НАШУ
дрварску радњу на Козли

потребна су нам **два помоћника** — један старији и један млађи са добрим препорукама.

Та наша радња има у исто време магацин из кога се на књижице нашим раденицима животне намирице издају, — стога писменост и брзо рачунање потребно.

Рефлектанти за та места морају знати српски или немачки, румунски и мађарски.

Плата је старијем до 300 а млађем до 150 круна годишње са станом и храном.

Понуде ваља слати са преписом уверења о досадањем службовању

Томи Благојевићу и комп.
675 2—3 Козла.

Болесни зуби

могу се лечити и пломбирати по једној новој методи; црне зубе чисти и бели потписани зубни лечник.

ВИЛИЦЕ

израђује без икакве мане у злату и каучуку по цени 4 **круне** од једнога зуба, вађење зуба без бола **2 крупе.**

У том сам положају, да могу читаве вилице за један дан — а поправке за неколико сати обављати.

Примам посете дневно *а ирекo читавог дана.*

Др. Самујло Леви,
зубни лечник.

Станује у кући поред хотела Мајера, у којој се налази сликар J. Сингер 614 3—3

ПОДУЗЕЋЕ СРПСКИХ ВЕШТАЧКИХ СЛИКА
ЛИПОТА СОМЕРА млађег
у БУДИМПЕШТИ, Bezeredi ut. 19.

По потреби врло поштованих купаца издао сам слике у врло лепој изради 2 најпопуларнија српска дипломата и великана и то: др. Светозара Милетића и Николу, књаза црногорскога.

Ове 2 слике, које треба да украшују сваку српску кућу, дугачке су 1 м. широке 83 цм. а уоквирене су у врло лепом позлаћеном раму. Да пак сваки Србин може до ових слика лако доћи, дајем слике на одплату и то: на месечну одплату цена је једној слици 25 К. а за готов новац има дотични купац 10% попуста.

Тако исто имам на стовариштy разних светаца (свечара) и венчану слику краља Александра и краљице Драге, којима је цена 20 К. а за готов новац 10% попуста дајем. 679 1—5

УПУЈТЕ САМО
К СРПСКИ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“.
241 58 100

Цена 70 потура (35 новч.)

ИЗИШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

Цена 70 потура (35 новч.)

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

СА САВРЕМЕНИМ СЛИКАМА

ЗА ГОДИНУ 1903.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА И НОВИНА У РУМИ.

На корицама је израђена дивна слика, у 12 боја, која представља рад. Ова је слика рађена у једном од првих светских завода у Прагу.

КАЛЕНДАРСКИ ДЕО овога календара израђен је најбрижљивије. Нарочито су унешени и Срби свеци, које наш народ светкује. Изнете су пасхалије, које су за свештенике, учитеље и појаче врло потребне. **Пољопривредни** календар израђен је веома опширно и прегледно од Ђ. Михајловића. На место „знаменитих година“ има у овом календару два члан ка: „О знаменитим догађајима у Срба“ и „О знаменитим догађајима светским од професора М. Ђ.

Има бројних података о Србима и забележене су главне црквено школске автономне власти у карловачкој митрополији, као и православне црквене власти у земљама где Срби живе и т. д.

ИЗ ЗАБАВЕ. Песме: „Хајдук Вељко“, од Драгомира Брзака. — „Чика Јова српској деци“, 8 песмица са сликама. — **Приповетке**: Како је Васа Чарапић постао јунак? Од Драгутина Илића. — „Сватовски дарови“, од Стојана Андрића. — Писма из Цариграда, од М. Л.

Из автономије: Летњи врачеви; видари рана, лекари бола народних. Од старца Бранка Бранчића — Мајски сабор (1902.), од једног посланика

Из повеснице: Станоје Главаш јунак из српског устанка.

Из науке а васпитању: Српска кућа као васпитачица од М. К—ц — **Витештво у нашем народу** од ц.

Из друштвености: Како се рађамо и како умиремо од Јована Гавриловића.

Из економије: Земљораднички шегрти, написао Народни пријатељ.

Из Виноградарства и подрумарства: 1. Шта вреди искуство на пољу подизања винограда од дра Бранка Илијћа. — 2. Вреди ли радити на томе, да слатко вино непреври, од дра Бранка Илијћа.

Вашари су израђени веома исцрпно и распоређени су **по месецима**. Ван тога има још: поштанска тарифа тарифа за брзојаве, лествица за жигове и т. д.

СЛИКЕ:

У календару „Раду“ за 1903. годину има ових слика: Велика насловна слика је: **др. Ђорђе Красојевић,** *подпредседник мајског срп. нар. црк. сабора.*

Слике из Угарске, Хрватске и Славоније: 1. Радикални клуб на Мајском Сабору (38 слика). 2. Загребачке свирепости: а) Разлупани прозори на српској вероисповедној школи; б) Разлупани прозори на срп. православној цркви и Српској Банци. 3. Срп. прав. црква у Сегедину. 4. Унутрашњост српске православне цркве у Сегедину. 5. После прве седнице српског народног црквеног сабора 1902 г. 6 Михајло Пупин-Идворски, знаменити српски научењак у Америци. 7. Никола Тесла, знаменити српски научењак у Америци.

Из Србије: 1. Станоје Главаш, јунак из српског устанка. 2. Стари гроб Станоја Главаша. 3 Гробница и споменик Станоја Главаша. 4. Јован Драгашевић, песник и књижевник српски. 5. † Коста Таушановић (две слике: пре и после затвора). 6. Конак у Оружници. 7. Тројци у Београду. 8. Стари Београд: а) Стара велика школа у Београду; б) Прва основна школа у Београду. 9. Момин камен.

Из Црне Горе: 1. Црногорци раде на Царевом Мосту код Никшића 2 Царев Мост код Никшића. 3. Гроб владике Рада, песника „Горског Вијенца“ на Ловћену 4 Црногорски кнежевић Мирко. 5. Црногорска кнегиња Наталија рођ. Константиновић. 6. Црногорске сеоске девојке. 7. Манастир Острог. 8. Улцињ.

Из Босне и Херцеговине: 1. Мостар. 2. Црквено пев. друштво „Гусле“ у Мостару. 3. Војислав Шола нар. првак; Атанасије Шола, уредник „Зоре“; Светозар Ћоровић, приповедач, Алекса Шантић, срп. песник.

Из Далмације: Антун Фабрис, уредник „Дубровника“ и „Срђа“.

Из Старе Србије и Маћедоније: 1. Кула царице Јелене у Меникејској Гори. 2 Град Серез. 3. Фирмилијан митрополит скопљански. 4. Српска саборна црква у Призрену. 5. Ток Призренске Бистрице крај гроба цара Душана. 6. Остаци дворова царице Маре у Јежеву. 7. Српска богословија у Призрену.

Разне слике: 1. Кумовање код Арнаута. 2. Развалине у Сентпијеру. 3. Делареј, бурски генерал. 4. Лорд Метијен, енглески генерал. 5. 8 слика из дечијег света уз песме Чика Јовине 6. Леандрина кула код Цариграда.

Све су ове слике описане у опису слика.

Календар „Рад“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара, а износи 7 штампаних табака.

Цена му је 70 потура (35 новч.)

Препродавци, који узму већи број календара, имају рабата 33% или сваки трећи календар. Но поштарину плаћају они.

Са порудбинама се треба обратити на потписаног у Нови Сад.

У Новом Саду, крајем септембра 1902. год.

КОСТА ЛЕРА,

главни повереник деон. друштва »Рада«, за издавање срп. књига и новина.

Цена 70 потура (35 новч.)

Цена 70 потура (35 новч.)

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.